

رشد اقتصاد ایران نخستین سال پس از لغو تحریم‌ها

صندوق بین‌المللی پول با انتشار چشم‌انداز اقتصادی ایران در نخستین سال پس از لغو تحریم‌ها، رشد اقتصادی ۴/۴ درصدی، تورم ۱۱/۵ درصدی، و رشد ۱۸ درصدی بخش نفتی، صادرات ۹۰ میلیارد دلار، و ذخایر ارزی ۱۴۱ میلیارد دلار را
ایران علی‌سای سال جاری برآورد کرده و پیش‌بینی می‌کند که در سال ۲۰۱۶، رشد اقتصادی ایران به ۴/۴ درصد برسد. بر همین اساس، تولید ناخالص داخلی ایران از ۳۶۹/۹ میلیارد دلار در سال جاری به ۴۱۶/۲ میلیارد دلار در سال آینده خواهد رسید.

یکشنبه ● ۳ آبان ۱۳۹۴ ● شماره بیست و هفت

A T I Y E H N O

جهان از درِ چاه اقتصاد

جهان از دریچه اقتصاد

ظرفیت‌های اقتصادی ایران با جذب سرمایه آزاد می‌شود

فرصت‌هایی که نباید از دست داد

با گشایش ایران، سرمایه‌ها به آرامی وارد کشور می‌شوند. سرمایه‌گذاران نخست به برآورد شرایط می‌پردازند. آن‌ها پراگماتیسم را به تعصب، گشایش را به ایزوله و بنیان‌های درازمدت را به نقش و لعاب کوتاه‌مدت ترجیح می‌دهند.

• آزاده افتخاری •

• مترجم •

در چند سال گذشته، مسئله هسته‌ای بخش عمده‌ای از اخبار مربوط به ایران را به خود اختصاص داده بود. توافق تاریخی، که اخیراً بین ایران و قدرت‌های جهانی امضا شد، چارچوبی برای حل این مسئله پدید می‌آورد اما در عین حال پرسش‌های زیادی را نیز باقی می‌گذارد. یکی از مهم‌ترین پرسش‌ها در مورد راه‌های اقتصادی ایران پس از لغو تحریم‌ها این است که آیا از این پرسش‌های ایران به روی اقتصاد جهانی باری می‌شود و ظرفیت اقتصادی ایران آزاد خواهد شد؟ آیا اینکه تعامل با جهان به آسانی پیش نمی‌رود؟ انتخابی که تهران در چارچوب سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و هم‌سویان در این مورد می‌کند علاوه بر تاثیر ژئوپولیتیک، نقش ایران در جهان را در دهه‌های آینده نیز متأثر می‌سازد. خرد جمعی بر این است که دولت ایران به لطف لغو توقیف دست کم ۱۰۰ میلیارد دلار دارایی‌های مسدودشده، ناگهان به ثروتی کلان دست می‌یابد و با پرچیده شدن تحریم‌های دیگر و باز پیش‌رو درهای ایران به روی سرمایه‌گذاری خارجی، مسدودترین بخش و بیشتر می‌شود. اما واقعیت این است که متعاقب ناشی از آزادسازی اموال بلوکه شده ایران آن اندازه که انتظار می‌رود، گسترده نیست. تعهدات مالی که از قبل وجود داشته‌اند، میزان نقد ناشی از آزادی دارایی‌های بلوکه شده ایران را به ۵۰ میلیارد دلار کاهش می‌دهد. از سویی دیگر، ایران با بخش قابل توجهی از این منابع مالی را به صورت باز نگهداری کند و به این ترتیب پول نقدی که فوراً به دست دولت می‌رسد نزدیک به ۲۵ میلیارد دلار خواهد بود. مبلغی که بسیار پایین‌تر از سطح سرمایه‌گذاری‌های مورد نیاز در زیرساخت‌هاست. پیش‌بینی می‌شود احیای اقتصادی ایران در دهه آینده به یک ترتیب لون دلار سرمایه‌گذاری نیاز دارد.

اهمیت جذب سرمایه های خارجی

هر چند لغو تحریم به‌هیکی از موانع اساسی پیش‌روی احیای اقتصادی از میان برمی‌دارد به‌طور خودکار چارچوب قانونی لازم‌سرمایه‌گذاری با دواوم‌را ایجاد نمی‌کند. برای ایران که آخرین اقتصاد بزرگ است که سیال‌ها در اقتصاد جهانی فعال نشده، سرمایه‌گذاری خارجی امری است که به شمار می‌رود. درواقع، ایران برای تغییر و تحول اقتصادی پیش‌از حد باطل شده است. ایران برخلاف اتحاد کشورهای غنی از منابع طبیعی مرزهای مضاعفی شامل اقتصاد متنوع، مازاد تجاری و جمعیت تحصیل کرده شهری دارد. سرمایه‌گذاری خارجی به ایران اجازه می‌دهد روی این نقاط قوت سرمایه‌گذاری کند. اما پایان سرمایه‌ها به‌تنهایی برای جذب سرمایه‌گذاران کافی نخواهد بود. تلاش نا کافی در آزادسازی بازار و سابقه در موضوعات مانند مبارزه با فساد و حق امتیاز سرمایه‌گذاران خارجی را به‌کند دوباره وامی‌دارد. از سوی دیگر، برخی نژاد بدبینانه‌ای نسبت به خارجی‌ها دارند و حتی با جذب سرمایه‌های خارجی و تعامل با جهان مخالفت می‌کنند. اگر ایران به‌راستی به دنبال جذب سرمایه‌گذاری است، باید مجموعه‌ای از اصلاحات گسترده شامل تقویت قوانین مربوط به حق مالکیت و واگذاری سهام دولتی به بخش خصوصی و افزایش استقلال بانک مرکزی را اجرا کرد. چنین شرایطی است که می‌تواند به‌طور کامل از منفعت اقتصادی لغو تحریم بهره‌مند شود.

■ ظرفیت‌های کشف‌نشده

ایران تنها کشور در جهان است که هم منابع عظیم گازی در اختیار دارد و هم ذخیره بزرگی از نفت، به همین دلیل شماری از تحلیل‌های مربوط به ظرفیت اقتصادی ایران تنها روی انرژی متمرکز است. اما مزایای اقتصادی ایران متنوع و بزرگ است. ایران با تولید ناخالص داخلی ۱/۴ تریلیون دلاری خود هجدهمین اقتصاد بزرگ جهان به‌شمار می‌رود و جایی بین ترکیه و استرالیا ایستاده است. سرانه تولید ناخالص داخلی ایران ۱۷ هزار دلار است که جایگاه ایران را در فهرست جهانی سرانه تولید ناخالص داخلی بالاتر از برزیل و چین قرار می‌دهد. میزان بدهی به نرخ مکتب‌بندهای مالی نیز حدوداً ۲۰ درصد است که در زمره کمترین بدهی‌ها در جهان است.

افزون بر این، با وجود وسعت منابع انرژی ایران، این کشور اقتصادی متنوع دارد که ۵۰ درصد آن را خدشات، ۱۴ درصد را صنایع و ۹ درصد را کشاورزی تشکیل می‌دهد. نفت و گاز نیز کمتر از یک پنجم تولید ناخالص داخلی را شامل می‌شوند. در سال ۲۰۱۱، یعنی پیش از اعمال تحریم‌های سنگین، ایران سیزدهمین تولیدکننده بزرگ خوردر در جهان بود و سالانه ۱۶۵ میلیون خوردر تولید می‌کرد که بیش از ۲۵ میلیارد دلار داشت. اما امپدور کنندترین بخش ظرفیت خوردرسازی، پتروشیمی، معادن، ارتباطات و صنایع همگانی مازاد تجاری ۲۵ میلیارد دلار داشت. اما امپدور کنندترین بخش ظرفیت اقتصادی ایران سرمایه انسانی آن است. ایران ۸۰ میلیون نفر جمعیت دارد که با آلمان و ترکیه قابل مقایسه است. حدود ۶۴ درصد از ایرانیان ۲۵ ساله هستند و ۷۳ درصد جمعیت شش‌ساله اند که مشابه بسیاری از کشورهای صنعتی است. جمعیت شهری تحصیل کردگان است و به طور کلی ۸۷ درصد از جمعیت و ۹۸ درصد افراد بین ۱۵ تا ۲۴ ساله هستند. ۴/۴ میلیون نفری که وارد دانشگاه‌ها می‌شوند، ۶۰ درصد زن هستند که تعداد زیادی از آن‌ها در رشته‌هایی مانند علوم، تکنولوژی، مهندسی و ریاضیات تحصیل می‌کنند. ایران پس از روسیه و ایالات متحده آمریکا، پنجمین تولیدکننده فارغ التحصیلان در رشته‌های مهندسی است. همچنین ۷/۵ میلیون نفر از ایرانیان ۱۳/۳ درصد از جمعیتی که به سن ورود به بازار کار رسیده‌اند، تحصیلات دانشگاهی خود را به پایان رسانده‌اند. به این ترتیب ایران تحصیل کرده‌ترین کشور خاورمیانه است. این در حالی است که بدون یک دهه سرمایه‌های خارجی بهره‌مندی کامل از این نقاط قوت امکان پذیر نیست. در حال حاضر سرمایه‌گذاری خارجی در ایران حدود ۴۲ میلیارد دلار است و ایران جایگاه پنجاه و هشتم را در این زمینه به خود اختصاص داده است. در مقابل جنوب همسایه ایران یعنی ترکیه، ۲۰۹ میلیارد دلار سرمایه‌های خارجی جذب می‌کند.

■ نشانه‌های هشدار

اما جذب سرمایه خارجی دشوار است. نگاه تردیدآمیز نسبت به خارجی‌ها و سرمایه‌گذاری آن‌ها در ترکیب با قوانین پیچیده و دست‌وپاگیر برای سرمایه‌گذاران خارجی، از شتاب آن‌ها برای ورود به بازار ایران می‌کاهد. هر چند ایران تلاش‌هایی برای گذر به سوی اقتصاد بازاری انجام داده، این کوشش‌ها هنوز موفق نبوده است. پس از انقلاب اسلامی بخش عمده‌ای از اقتصاد ایران دولتی شد، از جنگ تحمیلی (۱۳۵۷-۱۳۵۸)، مقامات مانند اکبر هاشمی رفسنجانی، چهارمین رئیس‌جمهور ایران، برای احیای اقتصادی از طریق خصوصی‌سازی اقدام کردند. در سال ۲۰۰۵ نیز طرح خصوصی‌سازی در مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید که به موجب آن اغلب شرکت‌های دولتی می‌توانستند تا ۸۰ درصد سهام خود را در اختیار بخش خصوصی قرار دهند. اما در دوره احمدی‌نژاد سهمی که بنا بود خصوصی شود به شرکت‌های دیگری واگذار شد که به‌نوعی تحت نظارت دولت قرار داشتند. به بیان دیگر در دوره او خصوصی‌سازی به شکل مالکیت سهام شرکت‌های دولتی به شرکت‌های تغییر کرده یا کنترل مستقیم یا غیرمستقیم با دولت در ارتباط بودند و این ترتیب سطح شفافیت کاهش یافت. خصوصی‌سازی این چنین تنها مدیریتی ماهر تر پدید نیامد و به‌رابطه‌ی در پشت پرده منجر نشد، بلکه شرکت‌های خصوصی شده به‌طور شگفت‌آوری سوددهی ندارند. نکته‌ی نگران‌کننده دیگر برای سرمایه‌گذاران رتبه ۱۲۰ ایران در بین ۱۸۹ کشور از نظر سهولت تجارت و سرمایه‌گذاری است. شاخص جهانی فساد اقتصادی نیز حاکی از آن است که ایران در بین ۱۷۴ کشور از رتبه ۱۳۶ دارد که مشابه رتبه کشورهایی مانند روسیه و بنجه‌ریاست. از سوی دیگر در زمینه تجارت فقر فرهنگی وجود دارد و نتیجه‌ی آن، اقتصاد می‌گویی گریز از تجارت توسعه‌ی بازار مالی، موسسه‌ها و پهره‌وری بازار کار در مقام هشتاد و سه درصد سهامی قرار دارد. این نقطه‌ضعف‌ها

نمای نزدیک

پایان تحریم‌های تنهایی برای جذب سرمایه‌گذاران کافی نخواهد بود. تلاش ناکافی در آزادسازی بازار و سابقه در موضوعاتی مانند مبارزه با فساد و حق مالکیت همچنان سرمایه‌گذاران خارجی را به تفکر دوباره وامی دارد. اگر این امر به راستی به دنبال جذب سرمایه‌گذاری است، باید مجموعه‌ای از اصلاحات گسترده شامل تقویت قوانین مربوط به حق مالکیت، و آگاهی سهام دولتی به بخش خصوصی و افزایش استقلال بانک مرکزی را اجرا کند و از منافع اقتصادی لغو تحریم‌های هر ممند شود.

• از نگاه دیگران •

● منبع: فارن افروز

سرمایه جایی می رود
که از آن استقبال شود

والتر ریستون، مدیرعامل سابق سیتی گروپ، یک جملۀ مشهور دارد. او می‌گوید سرمایه‌جایی می‌رود که از آن استقبال شود و جایی می‌ماند که به‌خوبی با آن رفتار شود. در مورد ایران نیز چنین است. اگر از سرمایه‌گذارانی که استقبال‌نشدن نخست‌سرمایه‌گذاری را می‌رود می‌شنود که یک سبک‌پدیزی بالاتری دارند و در عین حال جیب‌های آن‌ها نیز گشادتر است، چنانچه ایران بخواهد از این منافع استفاده کند، باید فضای جدید آورد که برای سرمایه‌گذاران خارجی مطلوب باشد. نخست و مهم‌تر از همه لزوم تدوین قوانینی به منظور حمایت از سرمایه‌گذاران است تا آن‌ها از ازنسبت اعتماد در بازار ایران مطمئن شوند. این قوانین باید بر اساس یک فضای روانی امن و شفاف ایجاد کنند و شرایط مناسبی برای حق مالکیت و اجرای قراردادها پدید آورد. بدون این قوانین، موانع مشکل‌زایه‌نگاری سرمایه‌گذاری که می‌خواهند در خصوص‌سازی یا بازار سهام ایران مشارکت کنند، دامن می‌زند. این سرمایه‌گذاران نه تنها با قوانین پیچیده مالکیت دولتی یا بخشی از مالکیت دولتی در شرکت‌ها مواجه هستند، بلکه قوانین راهبردی نیز آن‌ها را دچار دردسر می‌کند. به این ترتیب آن‌ها برای انجام سرمایه‌گذاری خود خواست‌گاری در یک شرکت می‌کنند که هزینه مضاعفی را بر اقتصاد ایران تحمیل می‌کند. فساد نیز یکی دیگر از چالش‌های اقتصادی ایران به شمار می‌رود. هر چند هیچ اقتصاد در حال ظهوری نیست که در آن فساد به عنوان یک مسئله مهم مطرح نباشد، و حتی بازارهای رشد یافته نیز به این معضل دچارند. البته کشورهایی که نظام قانونی آن‌ها قوی‌تر است، سطح پایین‌تری از فساد اقتصادی و فضای بهتر برای تجارت دارند. دولت ایران مبارزه با فساد را در اولویت دستور کار خود قرار داده، که شانس سرمایه‌گذاری سرمایه‌گذاران را در ایران افزایش می‌دهد. همچنین سرمایه‌گذاری و جذب سرمایه‌های خارجی به حمایت مغرب و ثبات سیستم بانکی نیاز دارد. در دوره احمدی‌نژاد، برخی بانک‌های پیش مسکن و توسعه‌های غیرضروری فعال شدند و سیستم بانکی را در سایه‌ای خارج از نظارت ایجاد شد. سرمایه‌گذاران سیستم مالی شفاف و باز را می‌پسندند و به همین دلیل بانک‌های ایران باید ضمن حفظ استقلال خود تحت نظارت قانونی واقعی قرار داشته باشند که مدیریت ریسک موثر است. جدا از ذخایر نفت و گاز ایران، که به طور حتم تحت کنترل دولت باقی می‌ماند، بخش سهام و دارایی‌های متعلق به دولت باید به‌غلب خصوصیت انتقال یابد. تحلیل‌گران با اشاره به تجربه کشورهای سیل از دوران کمونیسم هشدار می‌دهند که خصوصیت‌سازی به معنی انتقال شرکت‌های دولتی به زیرکانه به دولت تحت نام خصوصیت‌سازی به پویایی شرکت‌ها و کارآمدی آن‌ها منتهی نمی‌شود. دولت ایران باید از کارشناسان مستقل برای آورد عملکرد سیستم شرکت‌های دولتی و شبه‌دولتی استفاده کند و سپس سهم بیشتر مالکیت آن‌ها را به اشخاص یا گروه‌های واگذار کند که ارتباطی با دولت ندارند.

پس از اینکه این شرکت‌ها به‌طور واقعی خصوصی شدند، دولت باید از دخالت در مدیریت این شرکت‌ها خودداری کند. زیرا تجربه گذشته نشان می‌دهد که مالکیت دولتی نه تنها سرمایه‌گذاران را از انجامی عملی بلکه اثرات بر رشد ثابت نیز ندارد. از سوی دیگر، ایران باید به سرمایه‌گذاران اطمینان دهد که سیستم بانکی مستقل و معتبری وجود دارد و روند بازگشت سرمایه آن‌ها تحت تأثیر کاهش ارزش ریال و نرخ تورم قرار نمی‌گیرد. تجربه ترکیه در سال ۲۰۰۱ در زمینه ایجاد استقلال کامل برای بانک مرکزی در حمله اقداماتی بود که ثبات اقتصادی را به این کشور بازگرداند و موجب جذب سرمایه‌های خارجی شد. در نتیجه این تصمیم نرخ تورم از ۳۰ درصد در سال ۲۰۰۲ به ۸ درصد در سال ۲۰۰۵ رسید و نرخ رشد تولید ناخالص داخلی از ۶ درصد به ۸ درصد افزایش یافت. در صورتی که ایران نیز چنین عملی را دنبال کند، اعتماد سرمایه‌گذاران افزایش می‌یابد.

الزاما بیان کننده دیدگاه‌های «آتیه‌نو» نیست

منبع: المانی‌تور

ماہنامہ تحلیلی حوزه رفاه و تأمین اجتماعی

قلمرو رفاه

تلف: آگه، ها: ۸۸۵۱۷۰۹۱

تلفن تحریریه: ۸۶ - ۸۵۱۷۰۸۸۵

شماره جدید منتشر شد

[illegible]

The collage shows multiple covers of the magazine 'Qalro Ruxhah' (Qalro Ruxhah) in various colors (red, blue, yellow, white). The covers feature different headlines and images, including a soldier, a construction worker, and a person in a hard hat. The magazine is published by the Ministry of Culture and Heritage of the Islamic Republic of Iran.